

DIMENSIUNEA ONTOLOGICĂ-COMUNICAȚIONALĂ ȘI MISIUNEA COMUNITARĂ A TEOLOGIEI

Dr. Alexandru Mălureanu

Abstract: The author considers that there is no need for a renewal of Theology, but a spiritual renewal of theologians, a return to confession and God, by means of invoking the Holy Spirit in prayer, in order to offer light to the mind and soul, in view of assuming the modality of belonging to the Parents of the Church. It is necessary to have a personal and communion-wise relationship with God by participating in the liturgical, doxological and eucharistic life of the Church, in permanent communication and communion with God, by impartation to Christ - the Embodied Word, the One who restored the ontological relationship between man and God.

Keywords: theology, apologetic, Church, renewal.

Cuvântul – locul întâlnirii și al relației interumane și divino-umane

În teologia sa, Părintele Profesor Dumitru Stăniloae acordă o importanță covârșitoare „comuniunii și comunicării personale, directe, căci în esență ambele înseamnă iubire a aproapelui și responsabilitate, atribute ale unui spirit adânc creștin, înseamnă între... Acest între... mărturisește nădejdea într-o viitoare întâlnire, într-o comuniune și comunicare în dialog, pentru că marele nostru teolog se definea pe sine astfel: <<Eu nu mă cunosc pe mine în afara relației cu ceilalți>>.¹

În gândirea Părintelui Stăniloae, persoana în comuniune reprezintă un fundament ontologic, după modelul trinitar, existând o interdependență comunicațională și comunitară între toți oamenii și între ei și Dumnezeu. „Aparența cuvântului la ființa omului, în mod necesar comunitară, dependența omului de spusa semenului și de răspunsul la ea, trimit la o sursă transcendentă personal-comunitară a lui. Numai credința în sursa transcendentă și

¹ <http://ziarullumina.ro/anul-comemorativ-al-parintelui-dumitru-staniloae/o-scrisoare-parintelui-dumitru-staniloae>, Dumitru Manolache, *O scrisoare a Părintelui Dumitru Stăniloae*, 30 iunie 2013 (7.04.2015).

în destinația unificatoare a cuvântului, urmată de împlinirea voci Cuvântului dumnezeiesc, poate susține o viețuire dreaptă și armonioasă între oameni”.²

Cuvântul exprimă o dorință spre dialog și spre comuniune. Cuvântul semnelui are două rosturi: „să ne adreseze o chemare la iubire, la ieșirea din egoism și la recunoașterea lui ca realitate egală cu noi, pentru intrarea în comuniune și să ne răspundă la o asemenea chemare a noastră, să îndeplinească chemarea noastră”.³

Cuvântul este astfel, „vehiculul comuniunii, puntea între persoane ca subiecte. Cuvântul exprimă intenționalitatea conștientă spre comuniune a unei persoane, fiind în același timp și mijlocul prin care e trezită, e atrasă cealaltă. Și întrucât persoana este în mod principal intenționalitate spre comuniune, iar cuvântul expresia ei, putem spune că persoana este cuvânt... Persoana este cuvânt, cuvânt provocator, deșteptător de altă persoană prin atragerea ei în comuniune... Cuvântul – când nu e vorbărie – fiind una cu persoana, vrea să se adreseze direct persoanei a cărei comuniune o caută”.⁴

Cuvântul nu are un caracter monologic, ci unul profund dialogic.⁵ „Omul a fost creat de Dumnezeu ca persoană spirituală care-și cunoaște individualitatea numai în comuniune cu alții și se distinge de celelalte creaturi prin năzuința după comuniune și cu Dumnezeu Creatorul Său”.⁶

Prin Întruparea Cuvântului lui Dumnezeu se pune baza (re)întâlnirii omului cu Dumnezeu, stabilindu-se premisele unei relații autentice și veșnice. Cuvântul este „locul sacru în care se stabilește relația autentică. În Cuvântul are loc întâlnirea dintre Dumnezeu și oameni și între oameni și oameni, căci prin El, Tatăl își exprimă voința și puțința de a intra în legătură cu oamenii, dându-le și lor puțința ca, prin cuvintele lor, să intre în relație cu El Însuși”.⁷

Cuvântul este „darul lui Dumnezeu și El voiește ca ale Lui cuvinte, ca expresie a iubirii Sale față de noi, să nu rămână fără ecou în viața noastră, ci să devină puteri care comunică pe Dumnezeu, care comunică Viața”.⁸

Cuvântul lui Dumnezeu este „pâinea vieții” (Ioan 6, 48), iar cuvintele Lui sunt „Duh și sunt viață” (Ioan 6, 63). „Ele sunt băutură și hrană duhovnicească și pot suplini chiar hrana trupului, căci <<nu numai cu pâine va trăi omul, ci

---

² Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Spiritualitate și comuniune în Liturghia ortodoxă*, ediția a II-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 151.

³ Idem, *Isus Hristos sau restaurarea omului*, Editura Omniscope, Craiova, 1993, p. 49.

⁴ Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *op. cit.*, pp. 81-87.

⁵ Ibidem, p. 234.

⁶ Jurgen HENKEL, *Îndumnezeire și etică a iubirii în Spiritualitatea ortodoxă. Ascetica și Mistica părintelui Dumitru Stăniloae*, Traducere de diac. Ioan Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2003, p. 289.

⁷ Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Sfânta Treime sau La început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, p. 45.

⁸ Pr. Ilie IVAN, *Cuvântul în slujirea mântuirii*, Teză de Doctorat, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea București, 1997, p. 139.

cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu>> (Matei 4, 4)... Cuvântul are viața întru Sine și cuvintele Lui sunt cuvinte de viață”.⁹

Părintele Stăniloae se întreba: „De unde vine puterea cuvântului omenesc de a fi cuvânt al Eu-lui divin și de a exprima ultimele cuvinte ale existenței?” Și răspunde: „din faptul că El Însuși a creat eu-l omenesc cuvântător, după chipul Lui, în legătură cu El. Omul poate înțelege pe Dumnezeu și Dumnezeu înțelege cuvântul omului. Dumnezeu Se poate comunica în calitate de Persoană prin cuvântul omenesc, căci El Însuși a făcut pe om ca persoană cuvântătoare. Persoana însăși e cuvântul inepeizabil, e tensiune de autocomunicare inteligibilă pentru Sine și pentru altul”.¹⁰

Prin cuvânt se întemeiază așadar, relația: „în cuvânt se înfiripează relația autentică între eu și tu, relație care se permanentizează, se statornicește prin încredere și iubire reciprocă. Cuvântul este, totodată, convorbire, nu vorbire sau monolog, ci dialog. Dumnezeu Însuși se află într-un permanent dialog cu creația și creația cu Dumnezeu. Dacă n-ar fi așa, totul ar pieri. Intensitatea maximă a acestui dialog este dată în Întruparea Logosului. Prin Iisus Hristos, Dumnezeu se află în dialog cu noi și noi trebuie să-I răspundem. Avem obligația de a răspunde chemării divine, nu putem trăi fără Dumnezeu, fără Cuvântul Său, fără Evanghelia Sa. Cuvântul revelează eu-l, sensibilizează conștiința unui tu, însuflețește, cheamă la răspuns. Cuvântul este mijlocul de comunicare spirituală între două persoane, între eu și tu”.¹¹

Relația ontologică dintre eu și Tu, ca întâlnire și dialog

Părintele Stăniloae a preluat „ideea puterii pe care o are cuvântul, de a-i chema pe oameni la comuniune, de la filosoful Martin Buber, faimos pentru teza sa asupra existenței dialogice, a existenței ca întâlnire, ca o viață de dialog... Strigătul după comuniune izvorăște din ființa omului, de aici și preocuparea față de alții, față de opinia lor. Nerăspunderea la comuniune conduce la o existență bolnavă, la moartea singurătății”.¹²

Cartea filosofului Marin Buber, „Eu și Tu”, poate fi privită ca o adevărată „biblie a întâlnirii și a dialogului”.¹³ Pentru Buber, „dialogul autentic între

⁹ Pr. Ilie IVAN, *op. cit.*, p. 139.

¹⁰ Pr. Prof. Dr. Dumitru STANILOAE, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, Editura Omniscop, Craiova, 1993, p. 226.

¹¹ Pr. Ilie IVAN, *op. cit.*, pp. 143-144.

¹² Pr. Adrian IONIȚĂ, *Hristologia neopatristică în gândirea părintelui Dumitru Stăniloae*, Teză de Doctorat, Universitatea București, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, București, 2010, pp. 64-65.

¹³ Martin BUBER, *Eu și Tu*, Traducere din limba germană și prefață de Ștefan Augustin Doinaș, Editura Humanitas, București, 1992, p. 6.

trecut, prezent și viitor este dialogul trăit, încercat de fiecare dintre noi oră de oră, clipă de clipă, de-a lungul vieții terestre”.¹⁴

Omul este definit de limbaj: „faptul fundamental al existenței umane este omul între oameni. Ceea ce definește în particular lumea oamenilor este... limbajul: după începutul primului verset al Evangheliei după Ioan, Martin Buber își formulează axioma de bază a gândirii sale: <<La început este relația>>. Unui prim adevăr al cosmogenezei îi este alăturat un prim adevăr al antropogenezei. Trecerea de la era la este sugerează că ne aflăm într-un prezent, mai precis într-un prezent etern”.¹⁵

După Buber, relația este „un eveniment ontologic, întrucât spațiul ei este locul de manifestare a Spiritului, dimensiunea superioară a existenței umane. Relația prin excelență este aceea pe care limbajul o exprimă prin perechea verbală Eu-Tu, adică o relație între persoane. Posibilitatea acestei relații stă în postularea unui apriori: orice om posedă, înaintea oricărei experiențe sociale, un partener, care este Tu-ul său înnăscut; orice om este așadar menit unei relații cu altul... Argumente pentru teoria unui Tu înnăscut ni le oferă descrierea fenomenologică a limbajului la omul primitiv și a comportamentului la copilul foarte mic”.¹⁶

Omul este structurat ontologic pentru a răspunde celorlalți, pentru a trăi o viață în comuniune: „răspunsul pe care omul îl dă Tu-ului său constituie fenomenul prin excelență spiritual, pecetea ființei umane. Spiritul nu rezidă însă în niciunul din cei doi termeni ai relației: el nu se află nici în Eu, nici în Tu, ci între ei... Trei sunt sferele existenței în care omul poate să realizeze întâlnirea autentică și dialogul: natura, societatea și Dumnezeu. Orice lucru din natură, orice om poate deveni un Tu al unui Eu, atunci când persoana solicitată se angajează într-un act real de trăire împreună... Omul accede la Tu prin Eu”.¹⁷

Relația este interpersonală și presupune drept model, dialogul omului cu Dumnezeu: „domeniul lui Tu este sfera libertății și a răspunderii... Raporturile neesențiale se petrec între indivizi, relația autentică se înfiripă între persoane.... Relația model este aceea dintre Eu și Dumnezeu, eternul Tu... Relația cu El nu este însă căutare, ci pândă, iar actele concrete ale angajării în ea sunt rugăciunea și sacrificiul”.¹⁸

În cadrul relației, persoana este valorificată ca partener ce participă la întâlnirea existențială cu Dumnezeu: „la egală distanță de teoriile scufundării în sine a eu-lui și de teoria mistică a contopirii extatice cu Dumnezeu, Buber susține doctrina revelării de sine a eternului Tu, care se adresează persoanei pregătite să-l primească... Din punct de vedere gnoseologic, Martin Buber

¹⁴ Martin BUBER, *op. cit.*, p. 9.

¹⁵ Ibidem, p. 12.

¹⁶ Ibidem, p. 13.

¹⁷ Ibidem, pp. 14-15.

¹⁸ Ibidem, pp. 15-16.

conferă lui Eu, adică sinelui individual, un dublu statut: Eu este partener de întâlnire în relația Eu-Tu..., dar Eu este și subiect al cunoașterii și experienței în relația Eu-Acela... Între Eu și Tu se instituie așadar, în concretul vieții omești, o relație de participare reciprocă, de adresare și răspuns mutual, care face posibil evenimentul ontologic al întâlnirii. Acesta se fundamentează pe Tu-ul înnăscut și e practicat ca dispoziție a lui Tu de a se adresa și de a răspunde, de îndată ce, cei doi parteneri stau față în față”.¹⁹

Relația poate fi privită astfel și ca dialog, întrucât „cele două persoane care stau față în față în relația Eu-Tu, răspund fiecare la apelul celeilalte, nu pentru că ar fi înrudite între ele, ci tocmai pentru că fiecare este radical alta față de cealaltă... Relația este întâlnire, prezență, adresare reciprocă, dialog”.²⁰

Așadar, existența umană are un caracter dialogic. „Eu, în esența lui, adică cel din relația eu-Tu, nu poate fi conceput decât împreună cu partenerul întâlnirii sale, care este Tu... Existența are caracter dialogic... Dialogul esențial nu se poate realiza decât între două persoane: eu și Tu”.²¹

Dimensiunea ontologică a comunicării și a comuniunii și misiunea comunitară a Teologiei

Comunicarea cu semenii în vederea realizării comuniunii interpersonale este un dat ontologic al ființei umane. Părintele Stăniloae afirmă în acest sens: „Dumnezeu l-a creat pe om cu capacitatea de a dialoga cu El și cu semenul. Orice trebuință de a vorbi unii altora și de a aștepta răspuns este din porunca ce a pus-o El în noi, de a vorbi unii altora, de a aștepta răspunsul lor, de a aștepta să ne vorbească ei și de a le răspunde”.²²

În societatea contemporană, omul trăiește o tensiune interioară, se luptă cu dorința de a avea și cu chemarea de a fi. „Un astfel de om și-a pierdut busola existențială, nu mai este orientat către cer și repere transcendente, fiind dezrădăcinat din tot ceea ce înseamnă statornicia unei Tradiții... omul de astăzi își trăiește existența mereu ca o antecameră a vieții, amăgindu-se că, de mâine, va începe să trăiască cu adevărat”.²³

Tensiunea dintre individ și societate poate fi depășită „în spațiul sacramental și liturgic al Bisericii, în care fiecare își descoperă valoarea și demnitatea sa personală în comuniune cu Hristos, și în Hristos, cu celelalte persoane purtătoare de Hristos”.²⁴

¹⁹ Ibidem, p. 16.

²⁰ Ibidem, p. 17.

²¹ Ibidem, pp. 18-19.

²² Pr. Prof. Dr. Dumitru STĂNILOAE, *Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1990, p. 204.

²³ Adrian LEMENI, *Aspecte apologetice contemporane*, Editura ASAB, București, 2010, p. 183.

²⁴ Pr. Lect. Gheorghe POPA, *Comuniune și înnoire spirituală în contextul secularizării lumii moderne*, Teză de Doctorat, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea București, 1998, p. 261.

Ortodoxia afirmă că persoanele umane „nu se pot salva din infernul singurătății și al morții, decât prin comuniune cu Hristos, în Duhul Sfânt. Această comuniune sau această viață în comuniune se realizează în Biserică, trupul tainic al lui Hristos și templu al Duhului Sfânt”.²⁵

În Biserică trăim o comuniune sacramentală cu Hristos, „o cale reală de depășire atât a individualismului, cât și a colectivismului, o cale de evitare a oricărei forme... care disprețuiește persoanele. În unitatea-comuniune a spațiului eclesial, fiecare persoană umană are o valoare veșnică și ca atare este prețuită și respectată în identitatea ei”.²⁶

Se evidențiază astfel, o dimensiune ontologică a comuniunii. „Dorul de a fi în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii este înscris în structura ontologică a omului. Comuniunea ca stare de conștiință, dar și ca mod de existență, nu are doar o conotație psihologică sau sociologică, ci este o realitate ființială, constitutivă omului ca persoană care poartă în ea chipul lui Dumnezeu-Treime. De aceea, viața de comuniune în iubire a Preasfintei Treimi reprezintă pentru teologia creștină izvorul și temeiul comuniunii interumane... Taina comuniunii absolute a Preasfintei Treimi a fost descoperită lumii în mod deplin prin Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat. De aceea, numai prin El avem acces la o viață umană reală, adică la o viață în comuniune, deoarece prin El am primit Duhul lui Dumnezeu, care este Duhul comuniunii”.²⁷

Existența autentică, trăită în comunicare și în comuniune de iubire, este posibilă doar „prin Dumnezeu și Cuvântul Său proclamat în Biserică... Cuvânt care cheamă, care invită pe om la o decizie personală, printr-un act de credință. Ascultând Cuvântul lui Dumnezeu (Evanghelia), omul ajunge la adevărul existenței sale și la cunoașterea de sine”.²⁸

În contextul modernității, „Teologia însăși trebuie să aibă o explicație pentru a înțelege corect procesul de secularizare, care a condus la marginalizarea Bisericii și a credinței creștine și de asemenea, pentru a redescoperi calea spre o autentică comuniune și înnoire spirituală”.²⁹

Biserica îl învață pe om să lupte pentru fericire, dar pentru fericirea veșnică, fericire care poate fi pregustată în această lume, prin căutarea și asumarea valorile creștine, care au putere salvatoare și transfiguratoare. „Biserica trebuie să lupte și să arate că sfințenia, ca rod al întoarcerii către Dumnezeu și al trăirii în comuniunea iubirii, este norma fundamentală a vieții și scopul ei ultim”.³⁰

²⁵ Pr. Lect. Gheorghe POPA, *op. cit.*, p. 5.

²⁶ *Ibidem*, p. 6.

²⁷ *Ibidem*, p. 5.

²⁸ *Ibidem*, p. 221.

²⁹ *Ibidem*, p. 213.

³⁰ DANIEL, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, „Misiunea în Europa astăzi. Mărturisirea lui Hristos într-o lume contradictorie”, în *Teologie și Viață*, anul VI (LXXII), nr. 7-12, 1996, p. 32.

Promovarea valorilor credinței trebuie să continue în perspectivă eclesială, întrucât „lupta pentru apărarea integrității creației, pentru drepturile omului, împotriva nedreptăților și inegalităților de orice fel, se întemeiază pe aceleași valori morale creștine... Separarea acestor valori de dimensiunea lor hristocentrică și eclesială le-a făcut totuși, inoperante în planul existențial... Deși teoretic ele sunt acceptate de toți, practic ele sunt tot timpul amenințate pentru că le lipsește un centru de unitate și de comuniune”.³¹

Biserica are datoria să promoveze valorile perene ale credinței creștine, să apere drepturile omului, să contribuie la păstrarea identității, dar și la încurajarea responsabilității, având o atitudine firească de deschidere spre dialog cu întreaga societate contemporană. Biserica trebuie să comunice oferta unică de mântuire, mijloacele și soluțiile desăvârșite pentru o viață în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii, în perspectiva veșniciei.

Este necesară evitarea unei abordări moralizatoare și critice. Biserica poate da mărturie în spațiul public, cu tact, cu răbdare, iubire și curaj, implicându-se activ în viața societății.

Teologia trebuie înțeleasă în perspectiva eclesială. Teologia trebuie să răspundă nevoilor concrete ale existenței umane, să fie o teologie vie, actuală, pragmatică, dar totodată, statornică și fidelă Adevărului, deschisă dialogului cu celelalte domenii științifice.

La problemele actuale, Teologia trebuie să ofere același răspuns, aflat în continuitate firească cu răspunsul pe care l-au dat Sfinții Părinți: Hristos, Dumnezeu-Omul. Teologia ortodoxă păstrează sensul patristic al teologiei: „teologia este în primul rând iubire și vedere a lui Dumnezeu și apoi discurs despre Dumnezeu”.³² Teologia presupune comunicarea deschisă spre comuniune: „în orizontul teologiei creștine prioritate nu are discursul despre un Dumnezeu absent și îndepărtat, ci con-vorbirea cu Logosul sau Cuvântul lui Dumnezeu întrupat și prezent permanent prin har, în intimitatea noastră ontologică. Deci mai întâi con-vorbirea tainică cu Dumnezeu Cuvântul și apoi obiectivarea acestei convorbiri, printr-un limbaj conceptual”.³³

Dumnezeu-Cuvântul este modelul prin excelență al comunicării orientate spre comuniune. „Împotriva procesului de secularizare, individualizare și înstrăinare a mentalității contemporane, de orizontul comuniunii și înnoirii spirituale creștine, nu putem să luptăm cu alte mijloace, decât cele lăsate de Sfinții Părinți, care au pus accent pe îndumnezeirea fiecărei persoane umane în comuniunea sa cu Dumnezeu și în Dumnezeu, cu întreaga creație... O hristologie cosmică și o cosmologie hristocentrică și eclesială... ar putea fi calea inspiratoare pentru regăsirea comuniunii interumane. De asemenea,

³¹ Pr. Lect. Gheorghe POPA, *op. cit.*, p. 212.

³² Ibidem, p. 243.

³³ Ibidem, p. 37.

prezența lui Hristos prin cuvântul Evangheliei și prin Taine, în spațiul eclesial, ar putea constitui calea regăsirii comuniunii între creștini”.³⁴

Creștinul trăiește experiența crucii și a Învierii lui Hristos, în solidaritate și în comuniune cu ceilalți oameni. „Prin experiența ascetică, creștinul are posibilitatea să transfigureze dezordinea unei vieți autonome și să o reorienteze spre ordinea iubirii și a comuniunii, printr-o folosire euharistică a lumii”.³⁵

Și comuniunea din familie „își are izvorul și puterea în comuniunea euharistică, de aceea, reaşezarea comuniunii euharistice ca centru ontologic și existențial al familiilor creștine reprezintă premisa fundamentală pentru regăsirea orizontului autentic al comuniunii și înnoirii spirituale... În Euharistie, Hristos este prezent, în mod tainic și real, prin lucrarea Duhului Sfânt și această prezență a transformat societatea antică și cu siguranță va transforma și societatea modernă secularizată, pregătind astfel, istoria, pentru Împărăția lui Dumnezeu”.³⁶

Creștinul nu trăiește nici în relativism, nici în exclusivism, ci viețuiește în comuniunea eclesială - „orizont spiritual și cale existențială, vindecătoare de separare, de singurătate și de moarte”.³⁷

Credincioșii „nepRACTICANȚI” trăiesc lipsa comuniunii cu Hristos, lipsa dimensiunii sacramentale și comunitare a Bisericii. Nu mai simt bucuria sârbătorilor, pentru că nu se mai pregătesc să le primească cu sufletele curate, lăsându-se prinși de iureșul mercant și trecător. Astfel se trăiește o stare marcată de consumerism, de înstrăinare, de singurătate, de nefericire, de nemulțumire sufletească și de neîmplinire.

Adevărata bucurie se naște din comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii. Comuniunea cu Dumnezeu presupune împărtășirea cu Hristos, în Duhul Sfânt, prin slujirea semenilor. Biserica fiind locul întâlnirii cu Dumnezeu, „mediul de restaurare a oamenilor în comuniunea de iubire cu Dumnezeu și cu semenii”.³⁸

„Omul, scria Părintele Stăniloae, este în agonie când este lipsit de comuniunea cu un alt om. Dar comuniunea între persoanele umane este în agonie când nu-și găsește izvorul și temeiul în Dumnezeu, Persoană infinită sau mai curând, Unitate infinită a Persoanelor dumnezeiești”.³⁹

Așadar, Teologia are o mare responsabilitate: pe lângă aceea de a fi actuală și orientată spre comunicare și aceea de a fi misionară și pastorală.

Comunicarea teologică trebuie să aibă și o dimensiune pastorală, pentru a răspunde nevoilor urgente ale credincioșilor de astăzi: „pentru ca această

³⁴ Ibidem, pp. 283-286.

³⁵ Ibidem, p. 262.

³⁶ Ibidem, pp. 276-277.

³⁷ Ibidem, p. 243.

³⁸ Ibidem, p. 282.

³⁹ Dumitru STĂNILOAE, *Prière de Jesus et expérience du Saint-Esprit*, Desclée de Brouwer, Paris, 1981, p. 103 *apud* Pr. Lect. Gheorghe POPA, *op. cit.*, p. 5.

dimensiune pastorală să se poată concretiza, ea trebuie să izvorască dintr-o conștiință misionară dinamică și responsabilă”.⁴⁰

De aici rezultă că Teologia nu are doar o dimensiune doxologică, de comunicare și de adorare a lui Dumnezeu, ci și o dimensiunea misionară, existențială și comunitară.

Teologia trebuie „să ajute pe oameni să poată simți că Dumnezeu îi iubește. Teologia este chemată să ajute fiecare ființă umană care poartă chipul lui Dumnezeu, să-și descopere posibilitățile de dialog și de comuniune cu Cel al Cărui chip îl poartă, dar și cu semenii. În acest sens, Teologia va fi știința mântuirii oamenilor... o știință a vindecării de izolare, prin promovarea iubirii și într-ajutorării frățești ce derivă din credință”.⁴¹

Teologia ortodoxă poate fi înțeleasă ca o „căutare a acelei vieți în care Hristos răspunde, în duh de prezență interioară, în intimitatea fiecăruia, nevoilor concrete ale vieții. Orice teologie decuplată de la preocupările concrete ale omului este o teologie amputată”.⁴² Deci Teologia este datoare să fie existențială.

Ortodoxia „respinge scolastica, ca pe o raționalizare excesivă, până la desfigurare, a chipului de trăire a vieții în Hristos, deoarece se arată incapabilă să răspundă nevoilor reale ale omului”.⁴³

În cadrul teologiei neopatrstice, referirea la Părinții Bisericii trebuie realizată prin comuniunea de rugăciune cu ei, prin trăirea și experiența liturgică. Astfel, Teologia nu poate fi concepută decât ca rezultat al unei experiențe⁴⁴, al unei întâlniri interpersonale.

Teologia are misiunea contextualizării mesajului Evangheliei lui Hristos, dar și al actualizării, într-o abordare accesibilă. „O schimbare ar trebui să pornească de sus în jos, și anume, prin ridicarea prestigiului studiilor teologice; prin ancorarea lor în mijlocul preocupărilor spirituale moderne. Ce este astăzi un teolog pentru atmosfera științifică românească? Un om care vorbește o limbă neînțeleasă, pentru a debita lucruri inactuale, în care nici el nu mai crede. Ce trebuie și ce poate să fie un teolog? Un învățat însuflețit de Duhul Sfânt, care a trecut dincolo de înțelepciune și de știința vremii noastre. Nu rămas, deci, în urma științei, ci depășind-o, după un studiu precis”.⁴⁵

Teologia trebuie să-și păstreze propria identitate, cu statornicie, dar să o și mărturisească, într-un mod dinamic. „Există o dimensiune esențială a cercetării teologice de astăzi... ea încearcă să răspundă critic și onest diferitelor concepții

⁴⁰ Pr. Lect. Gheorghe POPA, *op. cit.*, p. 254.

⁴¹ Ibidem, p. 255.

⁴² Pr. Dr. Răzvan Andrei IONESCU, Lect. Dr. Adrian Nicolae LEMENI, *Teologie ortodoxă și știință. Repere pentru dialog*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, p. 31.

⁴³ Ibidem, p. 31.

⁴⁴ Ibidem, p. 32.

⁴⁵ Nae IONESCU, *Teologia. Integrala publicisticii religioase*, Editura Deisis, Sibiu, 2003, p. 259.

din paradigma științifică actuală..., iar aceasta la adăpost de orice alterare a identității propriului său mesaj. Menirea Teologiei nu este să se identifice într-un fel sau altul cu vreuna dintre teoriile științei contemporane și nici să caute a schimba vreuna dintre concepțiile științei”.⁴⁶

Teologia nu presupune „însușirea de concepte raționale despre El, ci o comuniune reală, care implică mintea, precum și sufletul și trupul. Este vorba despre acea comuniune care restaurează adevărata umanitate a omului, așa cum a creat-o Dumnezeu, așa cum a iubit-o. Într-adevăr, El l-a creat pe om după chipul și asemănarea Sa, ceea ce înseamnă, conform Părinților, că a fi în comuniune cu Dumnezeu și a crește întru El e natural omului. Fără o astfel de comuniune, omul își pierde integritatea lui ca ființă umană”.⁴⁷

Astăzi, este nevoie de o Teologie apologetică, mărturisitoare, „deschisă, fără complexe de inferioritate, dar și fără cele de superioritate arțăgoasă, fără limbaj criptic... atentă la vocea lumii, fără să abdice de la adevărurile revelate, dar mereu dispusă să le traducă contemporanilor, să Îl mijlocească pe Hristos celor care Îl caută. Este singura modalitate, conform cu menirea ei, prin care Biserica poate deveni o voce publică într-o societate amenințată nu atât de necredință, care presupune raportarea negativă la ceva deja cunoscut, cât de amnezie, de uitare pur și simplu... A nu răspunde acestei chemări, nerostită cu voce tare, dar nu mai puțin reală, înseamnă a nu pricepe care este misiunea noastră”.⁴⁸

În concluzie, nu este nevoie de o înnoire a Teologiei, ci de o înnoire spirituală a teologilor, de o înduhovnicire și de o îndumnezeire, prin invocarea în rugăciune a Duhului Sfânt, pentru luminarea minții și a inimii, în vederea asumării modului de a fi al Părinților Bisericii. Este necesară trăirea unei relații personale și comunitare cu Dumnezeu, prin participarea la viața liturgică, doxologică și euharistică a Bisericii, în comunicare și în comuniune permanentă cu Dumnezeu, prin împărtășirea cu Hristos - Cuvântul Întrupat, Cel care a restaurat relația ontologică dintre om și Dumnezeu.

⁴⁶ Pr. Dr. Răzvan Andrei IONESCU, Lect. Dr. Adrian Nicolae LEMENI, *op. cit.*, p. 172.

⁴⁷ John MEYENDORFF, *Theological Education in the Patristic and Byzantine Eras and its lessons for today*, Theological Schools Consultation, USSR, Leningrad Theological Academy, 1986 apud Pr. Adrian IONIȚĂ, *op. cit.*, p. 36.

⁴⁸ Radu PREDA, „Identitatea în dialog. Vocea publică a Bisericii în noul context european”, în *Altarul Banatului*, Anul LVI, serie nouă, nr. 7-9, iulie-septembrie, 2006, p. 25.